

2009 MANTIK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARININ BLOOM'UN YENİLENEN TAKSONOMİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Ekrem Ziya Duman
Gazi Üniversitesi
ezduman@gazi.edu.tr

Aylin Arslan
Gazi Üniversitesi
roseaylinarslan@gmail.com

Özet

Çalışmada, 2009 yılında yürürlüğe giren mantık dersi öğretim programının kazanımları Bloom'un yenilenen taksonomisi çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda, sınıflandırılan kazanımların mantık dersinin yapısına ve içeriğine uygunluğu tartışılmıştır. Ayrıca yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde kazanımların boyutlarının sorgulaması yapılmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemi ile elde edilen sonuçlara göre; 2009 mantık dersi öğretim programında yer alan kazanımların iki boyutun (yaratma boyutunun ve üst bilişsel bilgi boyutunun) dışında kaldığı görülmüştür. Dolayısıyla kazandırılmak istenen hedefler bu iki basamakta gerçekleşmemiştir.

Anahtar Sözcükler: Mantık dersi öğretim programı, Bloom taksonomisi, kazanım.

THE EVALUATION OF THE ACQUISITION OF THE TEACHING PROGRAMME OF 2009 LOGIC COURSE IN TERMS OF BLOOM'S TAXONOMY

Abstract

In this study, the acquisition of the teaching programme of 2009 logic course has been classified in terms of Bloom's taxonomy. In this respect, the appropriateness of these classified acquisitions to the structure and content of the course has been discussed. At the same time, the size of the acquisitions within the framework of constructivist approach has been evaluated. In this study, the document analysis technique has been used as a qualitative research tool. In accordance with the results obtained; the acquisitions of the 2009 logic course teaching programme have been found out to be unrelated to (creativity and metacognitive knowledge). It can be concluded that the aims couldn't be achieved for these 2 levels.

Keywords: The education programme of logic course, Bloom's taxonomy, acquisition.

GİRİŞ

Eğitim, uygulamalı bir bilim alanıdır. Bu nedenle eğitim problemlerine masa başında ve kağıt üzerinde değil, problemin kaynağında, okulda ya da eğitim sisteminin bütününde çözüm aramak gerekir. Eğitim sisteminde ortaya çıkan problemlerin çözümü, bir ülkede izlenen Milli Eğitim Politikasına, okuldaki öğrencinin davranışa dönüştürmesi söz konusu olan programların geliştirilmesine bağlıdır (Demirel, 2010: 105). Öğretim programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir ve yapısını; hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme oluşturur (Demirel, 2007: 6).

Öğretimin yapılması için programa ihtiyaç vardır. Öğretim programları ile öğrencilere kazandırılması düşünülen nitelikler sınırlandırılmıştır. Mantık dersi öğretim programı da belirlenen hedeflerle sınırlandırılmış ve 1924'ten günümüze kadar 8 tane program kabul edilmiştir. Bu programlar sırasıyla;

1924, 1935, 1950, 1957, 1976, 1986, 1993 ve 2009 yıllarında kabul edilmiştir (Duman, 2014: 3-4). Çalışmada 2009 mantık dersi öğretim programı dikkate alınmıştır. Çünkü bu program; önceki programlardan farklı olarak yapılandırmacı yaklaşımı esas alarak oluşturulmuştur. Yapılandırmacı yaklaşıma göre düzenlenen eğitim programları; bilginin ezberlenmesinden ziyade bilgilerin temelden kurularak daha sonraki öğrenmelerle bütünleştirilip bireyin öğrenmede merkez olarak görülmesi ve öğretmenin de bilgiye ulaşmada öğrenciye rehberlik etmesi amaç edinmiştir. Böylece öğrencilerin konuların öğretimi sürecinde aktif olarak katılmalarının sağlandığı, öğrencilerin araştırma yapıp sorguladıkları, problem çözme becerilerini kullanabilecekleri, yeni çözüm ve yaklaşımları üretip, uygulayabildikleri ve birbirleriyle tartışabilecekleri bir ortamın sağlanarak daha etkili bir eğitim hedeflenmektedir (Kızıltan, 2012: 335-336).

Her devletin eğitim sistemi içerisinde uzak hedefleri, genel hedefleri, özel hedefleri, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedefleri bulunmaktadır. Mantık dersi öğretim programlarındaki hedefler daha çok bilişsel düzeyde oluşturulmuştur (Duman, 2014: 14). Bu çalışmada da mantık dersi programındaki bu hedeflerin bilişsel düzeyde hangi basamaklarda olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2009 Mantık Dersi Öğretim Programında; bilişsel alanın kapsamına giren kazanımları, revize edilmiş Bloom taksonomisi açısından değerlendirmektir.

Araştırmanın Önemi

Çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2009 mantık dersi öğretim programındaki kazanımların dağılımı çerçevesinde hedeflerinin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair bir değerlendirme yapılmıştır. Bu tespit ve değerlendirmeler ise yeniden oluşturulacak mantık dersi öğretim programına, dolayısıyla mantık ders kitaplarına katkı sağlayabilir.

Çalışmanın sınırlılıkları

Bloom'un yenilenen taksonomisindeki her basamağa karşılık gelen kazanım ifade köklerine çalışmanın içerisinde verilmiştir. Fakat bu ifadeler içerisinde "denetler" kavramı yer almamaktadır. Özellikle sembolik mantık ünitesinde "denetler" kelime kökü ile oluşturulmuş kazanımlar yer almaktadır. Bu ifade sembolik mantığa özgü bir kavramdır ve Taksonomide uygulama basamağına karşılık gelmektedir. Dolayısıyla çalışma içerisindeki "denetler" ifadesi ile biten kazanımlar uygulama düzeyinde kabul edilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışma nitel araştırma modeline göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma, olay ve durumların gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı bir araştırma desendir. Bu çalışma deseni kapsamında, verilerin kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarının sunulmasını sağlayan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, bir araştırma problemi hakkında belirli zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanlar ya da ilgili konuda birden fazla kaynak tarafından ve değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların geniş bir zaman dilimine dayalı analizini olanaklı kılmaktadır (Yıldırım, A. ve Şimşek, H., 2008: 39).

Bloom-Orijinal Bilişsel Alan Sınıflaması

Bloom'un orijinal taksonomisi, 1948-1956 yılları arasında, Bloom koordinatörlüğünde bir grup eğitimci tarafından yapılan çalışmalar sonucu oluşturulmuştur (Tutkun, Ö. F ve Diğerleri , 2015: 59). Bloom taksonomisinin temel fikri, eğitimcilerin öğrencilerinin ne bilmelerini istediklerinin basitten karmaşığa doğru aşamalı bir sıra içerisinde düzenlenebilir olduğudur. Diğer bir ifade ile öğrencilerin bilmeleri gerekenlerin eğitimsel hedefler olarak ifade edilmesi gerektiğidir. Sınıflamadaki seviyeler ardı ardına sıralanmıştır (Tutkun, 2012: 16).

6 seviyeden oluşan bilişsel alanın en alt basamağı bilgi basamağı olup, bilgi basamağını sırası ile kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamakları izler. Bilgi, kavrama, uygulama alt seviyeler olarak kabul edilirken; analiz sentez değerlendirme üst bilişsel seviyeler olarak kabul edilir. Bir sonraki basamakta yer alan davranışın kazandırılabilmesi için önceki basamaktakilerin kazandırılmış olması gerekmektedir. Herhangi bir basamak kendinden bir sonraki basamağın ön koşulu olarak kabul edilir (Arı, 2013: 261).

Taksonomi Neden Yenilendi?

Bloom ve arkadaşları tarafından geliştirilen orijinal taksonominin öğrenme- öğretme süreçlerinde; başta öğrenci merkezli eğitim, üst düzey öğrenme ve düşünme becerilerinin kazandırılması gibi birçok konuda eksikliklerinin ortaya çıkması (Ayvaci, H. Ş. ve Türkdoğan, A., 2010: 14); basit davranıştan karmaşık davranışa ilkesi kapsamında tek boyutta ele alması, hiyerarşinin bağlayıcı ve zorlayıcı olması (Tutkun, Ö. F. ve Diğerleri, 2015) nedeniyle çeşitli eleştiriler dile getirilmiştir.

Yenilenmiş Bilişsel Alan Sınıflaması

Bloom'un öğrencisi olan Lorin Anderson, 1990'larda, Bloom sınıflamasını 21.yüzyılın gereklerine, öğrencileri ve öğretmenlerine uygun hale getirme bağlamında, taksonomiye güncellemek amacıyla bir kurul oluşturmuş ve orijinal Bloom taksonomisini revize etmişlerdir (Tutkun, Ö. F. ve Diğerleri, 2015).

Yenilenmiş Taksonomideki Değişiklikler

Yeni taksonomide isim ve eylem halleri ayrılmış, iki boyutta ele alınmıştır. Bunlar; bilgi boyutu ve bilişsel süreç boyutudur. Bilgi boyutunda bilgi türlerine rastlanmaktadır. Bunlar; olgulara dayanan bilgi, kavramsal bilgi, işlemsel bilgi ve biliş ötesi bilgidir.

Yeni taksonomi de eski versiyonu gibi altı basamaktan oluşmaktadır. Ancak, üç basamak (bilgi, kavrama, sentez) yeniden adlandırıldığı, üst iki basamağın yerinin değiştiği ve basamakların isimlerinin

hedeflerde kullanıldığı şekline uyması için eylem formuna dönüştürüldüğü görülmektedir. Bütün orijinal alt kategoriler de isim fiil olarak değiştirilmiş ve bilişsel süreçler olarak adlandırılmıştır (Arı, 2013: 262).

Tablo 1: Bilişsel Alanın Yenilenmiş Taksonomisinin Boyutları (Özdemir, S. M. ve Diğerleri, 2015: 367)

BİLGİ BİRİKİMİ BOYUTU	BİLİŞSEL SÜREÇ BOYUTU
Olgusal Bilgi	1.Hatırlama 2.Anlama 3.Uygulama 4.Çözümleme 5.Değerlendirme 6.Yaratma
Kavramsal Bilgi	
İşlemsel Bilgi	
Üst bilişsel Bilgi	

Taksonominin temel basamakları önceden; bilgi, kavrama, uygulama, analiz sentez ve değerlendirme şeklinde belirlenmişken, yeni taksonomide bu basamaklar; hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma olarak düzenlenmiştir. Yeni taksonomide bilgi basamağı, hatırlama; kavrama basamağı, anlama şeklinde adlandırılırken; değerlendirme basamağı son basamaktan 5. basamağa çekilmiş; daha önce sentez basamağı olarak isimlendirilen basamak ise yaratma adıyla son basamakta yer almıştır. Yeni taksonomideki en önemli değişiklik; bilişsel öğrenmelerle ilgili dört ana bilgi birikimi kategorisinin oluşturulmasıdır. Bu kategoriler şunlardır: Olgusal bilgi, kavramsal bilgi, işlemsel bilgi ve üst bilişsel bilgi (Özdemir, S. M. ve Diğerleri, 2015: 367).

Olgusal bilgi; öğrencilerin bir konu alanıyla veya disiplinle ilgili mutlaka bilmeleri gerekli olan temel öğelerin bilgisini içerir. **Kavramsal bilgi;** daha karmaşık ve düzenlenmiş bilgi formlarıdır. Sınıflamalar, kategoriler, kuram, yapı ve modellere ilişkin bilgileri kapsar. **İşlemsel bilgi;** bir şeyin nasıl yapılacağı ile ilgili bilgilerdir. Yöntem ve tekniklere, ölçütlere ilişkin bilgilerdir. **Üst bilişsel bilgiler;** biliş hakkındaki bilgilerdir. Bireyin kendi bilişleri hakkındaki farkındalığı ile ilgilidir. Stratejik bilgi, bilişsel görevler hakkındaki bilgileri içerir (Bümen, 2006: 5).

Tablo 2: Taksonomi Tablosunun Bilişsel Süreç Boyutu ve Basamakları (Bümen, 2006: 6, Büyükalan,2002: 103, Demirel, 2007: 113)

Bilişsel Süreç Boyutu	Kazanım Kökleri
Hatırlama	Tanıma, anımsama, betimleme, isimlendirme, tanımlama, seçme, listeleme, belirtme
Anlama	Yorumlama, örnekleme, özetleme, sonuç çıkarma, karşılaştırma, açıklama, gösterme, çevirme, değiştirme, genelleme, ayırma, genişletme, anlatma, ifade etme
Uygulama	Yürütme, gerçekleştirme, uygulama, değiştirme, çözme, seçme, gösterme, biçimlendirme, kullanma, keşfetme, hazırlama
Çözümleme	Ayrıştırma, örgütleme, irdeleme, sınıflandırma, araştırma, çözümleme, analiz etme, farklılığı bulma, sonuç çıkarma
Değerlendirme	Denetleme(Not: Sembolik mantıkta uygulama basamağında olması gereken denetlemeden farklıdır), eleştirme, yargılama, düşünme, karşılaştırma, hüküm verme, karşılaştırma, değerlendirme, sıraya koyma, önerme
Yaratma	Oluşturma, planlama, üretme, gerçekleştirme, meydana getirme

Tablo 3: Mantık Dersi Öğretim Programının Üniteleri ve Süreleri (Mantık Dersi Öğretim Programı, 2009: 8)

Ünitenin Numara	Ünitenin Adı	Ünitenin Program İçindeki Payı	Ders Dağılım/Saat	Programda Yer Alan Kazanım Sayısı
I. Ünite	Mantiğa Giriş	%20	14 saat	7 Kazanım
II. Ünite	Klasik Mantık	%30	22 saat	19 Kazanım
III. Ünite	Mantık ve Dil	%20	14 saat	7 Kazanım
IV. Ünite	Sembolik Mantık	%30	22 saat	20 Kazanım
TOPLAM		%100	72 saat	53 Kazanım

Tablo 3'teki mantık dersi öğretim programının ünite ve sürelerine bakıldığında; ünitelerin program içinde dengeli dağılmadığı; programda yer alan kazanım sayıları ile ders saatlerinin dağılımının da dengeli olmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin mantığa giriş ünitesinde 7 kazanıma 14 saat ayrılırken; daha çok uygulamaya yönelik çalışma yapılması gereken sembolik mantık ünitesinde 20 kazanıma 22 saat ayrılmıştır. Dağılımdaki bu orantısızlık ders kitaplarına da yansımaktadır.

BULGULAR

Tablo 4: Mantık Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanım Sayılarının Dağılımı

Bilişsel Süreç Boyutu	Kazanım Sayıları
Hatırlama	2
Anlama	16
Uygulama	12
Çözümleme	15
Değerlendirme	8
Yaratma	-

Tablo 4'teki mantık dersi öğretim programının bilişsel süreç boyutunda yer alan kazanım sayılarına bakıldığında; **hatırlama** boyutunda iki kazanımın (*Bilgileri doğru ve yanlış olarak değerlendirir. Önerme eklemlerinin işlevlerini belirtir.*) şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Hatırlama boyutundaki yer alan ilk kazanım cümlesinin kökü "*değerlendirir*" olsa da kazanımın anlamı; bireyin konuyla ilgili yaptığı bir değerlendirmeyi değil, verilen bilgileri belirtmeye-seçmeye yöneliktir. **Anlama** boyutundaki on altı kazanım; (*Mantığın pratik yaşam açısından önemini fark eder. Aristoteles'in mantık bilimi açısından önemini fark eder. Kavramın ne olduğunu açıklar. Önerme olan cümlelerle, önerme olmayan cümleleri birbirinden ayırır. Dilin birden çok işlevi olduğunu fark eder. Çok anlamlılığın sakıncalarını sorgular. Dildeki anlam belirsizliğinin nedenlerini sorgular. Dildeki anlam belirsizliğinin derecelerini sorgular. Dildeki anlam belirsizliğinin günlük yaşam ve bilimdeki sakıncalarını görür. Olgusal ve sözel tartışmaların temelinde yatan nedenleri fark eder. Sembolik mantığın, klasik mantığın sembolleştirilmiş biçimi olduğunu fark eder. Basit ve bileşik önermeleri birbirinden ayırır. Ana eklem ve ana bileşenleri ayırt eder. Klasik mantıktaki çıkarımla sembolik mantıktaki çıkarımın farkını ayırt eder. Niceleme mantığının temel kavramlarını açıklar. İki değerli mantık dışında çok değerli mantık sistemleri olduğunu fark eder.*) şeklinde ifade edilebilir. **Uygulama** boyutundaki on iki kazanım; (*Kıyas kurallarını uygular. Mantık değişmezlerini, önermeleri ve çıkarımları sembolleştirir. Önermelerin doğruluk değerlerini yorumlar. Temel doğruluk değerlerini, doğruluk çizelgesi üzerinde gösterir. Doğruluk çizelgesinde önermenin ve önermelerin tutarlılığını denetler. Önermelerin geçerlilik ve eşdeğerliğini denetler. Çıkarımların geçerliliğini denetler. Çözümleyici çizelgenin temel kurallarını uygular. Önermeleri çözümleyici çizelgede denetler. Çıkarımları çözümleyici çizelgede denetler. Niceleme mantığında, önermeleri ve çıkarımları sembolleştirir. Niceleme mantığında temel kurallarını uygular.*) şeklindedir. **Çözümleme** boyutundaki on beş kazanım; (*Akıl yürütmede kullanılan temel terimleri analiz eder. Kavram ve terim arasındaki ilişkiyi analiz eder. Kavram açısından; nelik, gerçeklik, kimlik ilişkisini analiz eder. Kavram çeşitlerini sınıflandırır. Kavramlar arasındaki ilişkiyi analiz eder. Tanım'ı analiz eder. Önerme çeşitlerini sınıflandırır. Önermelerden sonuç çıkarır. Karşıolum çıkarımlarını analiz eder. Bir önermeden ona eş değer ikinci bir önerme çıkarır. Kıyas'ın yapısını değerlendirir. Basit kıyas'ı analiz*

eder. *Bileşik kıyas'ı analiz eder. Anlama ve tanımlama ilişkisini analiz eder. Önermeler mantığı ile nicelendirme mantığının farkını analiz eder.*) şeklindedir. **Değerlendirme** boyutundaki sekiz kazanım ise (*Mantık ve doğru düşünme arasındaki ilişkiyi değerlendirir. Akıl ilkelerinin önemini değerlendirir. Akıl yürütme yöntemlerini değerlendirir. Teknoloji-mantık ilişkisini değerlendirir. Bilimlere yöntem oluşturması bakımından mantığı değerlendirir. Kavramı işlem ve kaplama göre değerlendirir. Kavramları beş tümel açısından değerlendirir. Kıyas'ı, zorunluluk ve olasılık bakımından değerlendirir.*) şeklinde ifade edilebilir. **Yaratma** boyutunda yer alan kazanım tespit edilmemiştir.

Kazanımların dağılımları; anlama, uygulama, çözümlenme ve değerlendirme basamaklarına dengeli şekilde dağıldığı söylenebilir. Yaratma basamağında kazanımın olmaması ise mantık dersinin içeriğinden kaynaklandığı söylenebilir. Mantık dersi kazanımlarının Bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre detaylı dağılımları ise Tablo 5'teki gibidir.

Tablo 5: 2009 Mantık Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Yenilenmiş Taksonomiye Göre Dağılımı

Bilişsel Süreç Boyutu	Bilgi Birikimi Boyutu									
	Olgusal Bilgi		Kavramsal Bilgi		İşlemsel Bilgi		Üst bilişsel Bilgi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hatırlama	2	3,77	-	-	-	-	-	-	2	3,77
Anlama	8	15,09	8	15,09	-	-	-	-	16	30,18
Uygulama	3	5,66	-	-	9	16,98	-	-	12	22,64
Çözümleme	1	1,88	14	26,41	-	-	-	-	15	28,30
Değerlendirme	2	3,77	6	11,33	-	-	-	-	8	15,09
Yaratma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	16	30,18	28	52,83	9	16,98	-	-	53	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi Mantık dersi öğretim programında yer alan 53 kazanım incelendiğinde; **'bilgi birikimi boyutu'** kapsamında, kazanımların 16'sı **olgusal bilgi**, 28'i **kavramsal bilgi** ve 9'u da **işlemsel bilgi** kategorisine girmektedir. Buna karşın, Mantık dersi öğretim programında **üst bilişsel bilgi** kategorisinde yer alan kazanımın olmadığı anlaşılmıştır.

Taksonominin **'bilişsel süreç boyutu'** açısından incelendiğinde ise, kazanımların 2'sinin **hatırlama**, 16'sının **anlama**, 12'sinin **uygulama**, 15'inin **çözümleme (analiz)**, 8'inin de **değerlendirme** basamağında olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, Mantık dersi öğretim programında yaratma basamağında yer alan kazanım bulunmamaktadır. Tabloda yer alan bulgular göz önüne alındığında, 2009 Mantık dersi öğretim programında en fazla **"kavramsal bilgi"** kategorisinde ve **"anlama"** basamağında kazanım tespit edilmiştir.

Programda bilişsel alanın kapsamına giren kazanımlar içinde, taksonominin **'bilgi birikimi boyutu'** bakımından kazanımların yarısının (%52,8) **kavramsal bilgi** kategorisine girdiği, yaklaşık üçte birinin ise (%30,1) **olgusal bilgi** kapsamında olduğu saptanmıştır. Bunun yanında, programdaki kazanımların, %16,9'unu ise **işlemsel bilgi** niteliğindeki kazanımlar oluşturmaktadır.

Kazanımların **'bilişsel süreç boyutu'** yönünden analizi yapıldığında ise, en fazla ağırlığa sahip basamağın **anlama** basamağı olduğu dikkat çekmektedir. Mantık dersi öğretim programındaki kazanımların yaklaşık üçte biri (%30,1) **anlama** basamağında belirlenmiştir. Anlama basamağından sonra en fazla ağırlığa sahip olan basamaklar sırasıyla **çözümleme** (%28), **uygulama** (%22) ve **değerlendirme** (%15) basamağıdır. Bilişsel süreç boyutunda ise en az kazanımın **hatırlama** (f=2,

%3,7) basamağında olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, Mantık dersi öğretim programında **yaratma** boyutunda yer alan kazanımın olmadığı anlaşılmıştır.

Genel olarak elde edilen bulgulara göre; Mantık dersi öğretim programındaki kazanımların bilişsel alanın yenilenmiş taksonomisinin "bilgi birikimi" boyutu bakımından çoğunlukla "olgusal ve kavramsal bilgi" (yaklaşık %82) kapsamına girdiği, çok az kısmının ise (%16) "işlemsel bilgi" kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, "bilişsel süreç" boyutu açısından ise kazanımların (yaklaşık %95) anlama, çözümlenme, uygulama ve değerlendirme basamaklarında yer aldığı saptanmıştır. Bu şekilde, mantık dersi öğretim programının genel olarak öğrencilerin programın içeriğinde bulunan terim, olgu, olay, durum gibi özellikleri içeren kazanımları analiz etmelerini, uygulama yapmalarını ve değerlendirme yapmalarını amaçladığından bu yönüyle öğrenci merkezli bir yaklaşıma sahip olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Eğitimde ve diğer pek çok alanda üzerinde çalışılan değişkenlerin evrendeki dağılımları normaldir ve normal dağılım sürekli dağılımdır. Hatta normal dağılım dışındaki dağılımların da örneklemedeki eleman sayısı arttığında normale yaklaştığı görülür bu sebeple eğitimde normal dağılım eğrisine dayalı birçok istatistiksel işlem kullanılır (Tekindal, 2014: 202). Normal dağılım, çan biçiminde sağ ve sol alanları birbirine eşit simetrik bir eğridir. Bu özelliği nedeniyle normal dağılım eğrisine çan eğrisi de denilmektedir. Ölçme sonuçlarının büyük bir çoğunluğu ortada toplanır. Orta kısımdan sağa ve sola, her iki yöne doğru gidildikçe yığılmalar önce yavaş yavaş sonra da hızlıca düşerek iki uçta uzun bir kuyruk oluşturur (Tekindal, 2014: 203).

Ölçme ve değerlendirmede kullanılan normal dağılım eğrisi, öğretim programları için de geliştirilmelidir. Öğretim programlarında yer alan kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmek için bir dağılıma ihtiyaç vardır. Ölçmede kullanılan normal dağılım eğrisi göz önüne alındığında; mantık dersi öğretim programında yer alan kazanımların Bloom'un yenilenmiş taksonomisi açısından dengeli bir dağılım gösterdiği anlaşılmıştır.

Öğretim programlarında öğrencilere kazandırılmak istenen hedefler kazanımlarla sınırlandırılmıştır. Mantık dersi öğretim programında da sınırlandırılan bu kazanımlar Bloom'un yenilenmiş taksonomisi açısından değerlendirildiğinde; programda yer alan kazanımların iki boyutun (yaratma boyutunun ve üst bilişsel bilgi boyutunun) dışında kaldığı görülmüştür. Dolayısıyla kazandırılmak istenen hedefler bu iki basamakta gerçekleşmemiştir. Bu durum, öğretim programındaki kazanımların daha çok olgular, terimler, sınıflamalar gibi temel bilgi türleri üzerine yoğunlaşmasına; bireyin benzeri olmayanı yapma gibi benzeri olmayan davranış örüntüsü oluşturma işini gerçekleştirememesine ve bireyin kendi bilişsel süreçlerini fark edememesine neden olmuştur. Hâlbuki mantık dersi programındaki hedefler daha çok bilişsel düzeydedir. Öyle ki; 2009 mantık dersi öğretim programında üst bilişsel bilgi alanına giren bir amacın (öğrenci, kendi düşünme yollarının farkına varır) ifadesi söz konusudur.

Ayrıca programda; mantık dersinde yapılacak ölçme ve değerlendirmenin, öğrencilerin üst düzey becerilerini değerlendirmeye çalışması gerektiği ifade edilmiş fakat üst bilişsel bilgi düzeyinde kazanımlara çok az yer verilmiştir. Programda yer verilmeyen kazanımların değerlendirilmesinin istenmesi, 2009 mantık dersi öğretim programındaki kazanımların ölçme ve değerlendirme hedeflerine uygun düşmediğini gösterir. Öğretim programında yer alan hedefler, programın diğer öğeleriyle paralellik taşımalı, tutarlı olmalıdır. Programın kendi içinde yer alan uyumsuzluklar bireyde istenilen davranışı gerçekleştirmeyecektir.

Öneriler

- 1) Öğretim programı hazırlanırken programın diğer öğeleriyle paralellik taşımalıdır.
- 2) Yeni hazırlanacak olan öğretim programında; yaratma ve üst bilişsel bilgi boyutunda yer alan kazanımlara da yer verilmelidir.

- 3) Mantık dersi öğretim programında genel olarak öğrencilere programda yer alan kazanımların uygulanmasına, analizine ve değerlendirilmesine imkân verilmiştir. Bu öğrenci merkezli anlayışın devam etmesi ve uygulama örneklerinin artırılması sağlanmalıdır.
- 4) Mantık dersi öğretim programındaki kazanımlar günlük hayatla ilişkilendirilmelidir.
- 5) Mantık dersi öğretim programı yenilendiğinde kazanımlar kültürel değerlerimizle ilişkilendirilmelidir.
- 6) Öğretmenlere, yeni öğretim programlarını ve kitaplarını uygulama hususunda hizmet içi eğitim verilmelidir.
- 7) Mantık dersinin uygulanması sürecinde öğretmen görüşlerini alacak çalışmalar yapılmalıdır.

Not: Bu çalışma, 27-29 Ekim 2016 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 5th World Conference on Educational and Instructional Studies – WCEIS 2016'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Arı, A. (2013). Bilişsel alan sınıflamasında yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve uluslararası alanda tanınma durumları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 259-263.
- Ayvacı, H. Ş. ve Türkdoğan, A. (2010). Yeniden yapılandırılan Bloom taksonomisine göre fen ve teknoloji dersi yazılı sorularının incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 13-25.
- Bümen, N. T. (2006). Program Geliştirmede Bir Dönüm Noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi. *Eğitim ve Bilim*, 3-14.
- Büyükalın Filiz, S. (2002). Soru-Cevap Yöntemine İlişkin Öğretimin Öğretmenlerin Soru Sorma Düzeyi ve Tekniklerine Etkisi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Duman, E. Z. (2014). Ortaöğretimde Cumhuriyet Dönemi Mantık Ders Kitaplarının İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*.
- Kızıltan, Ö. (2012). Felsefe Öğretimi Sorunları ve Yeni Yaklaşımlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 334-342.
- Komisyon. (2009). *Mantık Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özdemir, S. M. ve Diğerleri. (2015). Bloom'un Yenilenmiş Taksonomisine Göre Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Kazanımlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 363-375.
- Tekindal, S. (2014). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tutkun, Ö. F. (2012). Bloom'un yenilenmiş taksonomisi üzerine genel bir bakış. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-22.
- Tutkun, Ö. F. ve Diğerleri. (2015). Bloom orijinal bilişsel alan sınıflaması ile yenilenmiş sınıflamanın karşılaştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 350-359.
- Tutkun, Ö. F. ve Diğerleri. (2015). Revize Bloom Taksonomisinin Genel Yapısı: Gerekçeler ve Değişiklikler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 57-62.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Kitabevi.